

PREMIUM

▲ Egbert Lobée bij zijn rabarber: „Er kan wel PFAS in zitten.“ © Marcelle Davidse

Bloed tuinder bevat te veel PFAS: 'Wat als ik straks teelbalkanker heb?'

Al vijftien jaar eet Egbert Lobée groenten uit zijn volkstuin in Hansweert. Daar zit PFAS in de grond, bleek vorig jaar. Een meting van zijn bloed wijst uit dat hij een verhoogde kans heeft op gezondheidsschade. „Ik loop mezelf hier te vergiften.“

Ernst Jan Rozendaal 02-04-24, 11:39 Laatste update: 13:07

Egbert Lobée trekt een aantal dikke stengels rabarber uit de grond. Ze zien er smakelijk uit. „Er kan wel PFAS in zitten”, waarschuwt hij met een zuinig lachje. Ooit is hij met zijn volkstuintje begonnen om zeker te weten dat hij geen gif uit gewasbestrijdingsmiddelen binnen zou krijgen. Lekker gezond eten uit eigen tuin. Maar in november heeft de gemeente Reimerswaal bekendgemaakt dat er verhoogde PFAS-waarden zijn gemeten in de grond van het volkstuintencomplex. [Advies is nu niet meer elke dag zelf gekweekte groente en fruit te eten](#). „Maar wat dan? De groente in de supermarkt staat stijf van de PFAS die er met gewasbeschermingsmiddelen overheen zijn gespoten.”

Aan den lijve ondervinden

Lobée is secretaris van de Stichting Gezond Water die in 2018 is opgericht om vislode uit het water te weren. Geleidelijk is de focus ook op PFAS komen te liggen, toen duidelijk werd hoeveel van die schadelijke stoffen in de Westerschelde zitten. Vanuit zijn moestuin kijkt hij op de dijk. Het is wel cru dat hij nu zelf de gevolgen van de PFAS-vervuiling aan den lijve ondervindt. Want hij heeft zijn bloed laten onderzoeken.

Bloed aftappen

„We werden geïnformeerd tijdens een bijeenkomst in Kruiningen. Toen heb ik gevraagd: ‘Joh, kunnen we niet gewoon het bloed af laten tappen van al die tuinders hier, om te kijken hoeveel PFAS erin zit?’ Er werd toen al een bevolkingsonderzoek gedaan in Zwijndrecht, bij Antwerpen, waar de fabriek van 3M staat. Nee, dat sloeg nergens op, want dat kon helemaal niet, blablabla. Toen ben ik naar de huisarts gestapt. Daar wisten ze eerst ook niet wat ze moesten doen. Ze hebben met het Adrz gebeld. Daar hebben ze bloed afgenomen en dat is naar een laboratorium in Antwerpen gestuurd. Het zal nog wel vaker gaan gebeuren, zolang het RIVM geen bevolkingsonderzoek in Zeeland wil doen.”

Als ik nou over een paar jaar teelbalkanker heb, want dat is een van de mogelijkheden hè, is dat dan te herleiden tot PFAS?

- Egbert Lobée, Tuinder

De uitslag stemt Lobée niet vrolijk. Hij blijkt 6,8 microgram PFOS per liter bloed in zich te hebben, ruim boven de Europese grenswaarde, wat betekent dat 'een verhoogde kans op negatieve gezondheidseffecten niet valt uit te sluiten'. „Dat was wel schrikken natuurlijk. Maar ja, wat moet je ermee? Het is *everlasting*, het gaat nooit je lichaam meer uit. Ik ben niet zo wanhopig dat ik denk dat ik dood ga hierdoor. Mijn plezier in tuinieren is wel redelijk verpest. Als ik daar rondloop, denk ik: 'Ik ben lekker bezig mezelf te vergiftigen.' Ik heb aan de GGD gevraagd: 'Als ik nou over een paar jaar teelbalkanker heb', want dat is een van de mogelijkheden hè, 'is dat dan te herleiden tot PFAS?' Het antwoord was: 'Nee, dat krijg je nooit voor elkaar.' Zoiets is nauwelijks te bewijzen."

Spinazie gezaaid

Hij wacht op de uitslag van een vervolgonderzoek van de gemeente Reimerswaal waaruit moet blijken in welke groente de meeste PFAS zit. „Dan weet ik wat ik wel of niet moet planten. Ik heb nu spinazie gezaaid. Is dat verstandig, of hoopt het zich daar juist in op? Volgens mij hebben ze de data wel, maar is het wachten op een oordeel van het RIVM."

Kappen met die zoi

Lobée heeft zich aangesloten bij de massaclaim waarmee het Amsterdamse advocatenkantoor Knoops de Staat wil dwingen meer maatregelen te nemen tegen PFAS in de bodem. Zijn bloedresultaten heeft hij daarvoor opgestuurd. „Knoops wil hetzelfde als wij met de Stichting Gezond Water. Druk zetten op de overheid om de uitstoot te stoppen. Gewoon zeggen: 'Jongens, kappen met die zoi.' Dat kan best, als ze het echt willen."

▲ Egbert Lobée heeft behoorlijk wat PFAS in zijn bloed: „Mijn plezier in tuinieren is wel redelijk verpest.“
© Marcelle Davidse